

Lars Hald:

Drengen fra Gyden nr. 6

Om min barndom i Rønde 1945-55

Forord ved Vilfred Friberg Hansen: Lars Halds erindringer kan i sin helhed ses på hans hjemmeside www.bassehansen.dk. (en mindeside, idet Lars Hald døde i 1923). Jeg har tilladt mig at klippe indledningen samt kapitlet om barndommen i Rønde ud og bringe det her. Jeg finder erindringerne både velskrevne og åbenhjertige, og de giver et godt tidsbillede af livet i de mindre velhavende dele af Rønde sidst i 1940'erne og begyndelsen af 1950'erne. Erindringerne supplerer på udmærket vis Helge Hansens erindringer fra en lidt tidligere periode (1930-48), men fra samme bydel og samfundslag – læs "Folk og Liv på Røndeegnen" bind 11 og 12. Flere af personerne, ikke mindst slagter Bendstrup, kan genkendes i de to hold erindringer. En anden del af Lars Halds erindringer om gensynet med Rønde 15 år senere kan ses som særskilt artikel: "Lars Halds erindringer: Gensyn med Rønde 1969 – 1971". Hermed giver jeg ordet videre til Lars Hald:

Jeg har læst engang at enhver idiot kan skrive historien om sig selv. Jeg vil prøve alligevel....

Jeg er født den 2. september 1945 i mine bedsteforældres hus i Skæring.

Min far og mor var nogle dage i forvejen taget på besøg hos mine bedsteforældre, da jeg begyndte at anmelde min ankomst.

Det var en hård fødsel. Min mor lå med kraftige veer i tre døgn, under stadig opsyn af læge og jordemoder.

Endelig kl. fem minutter over tolv den anden september slog jeg for første gang mine øjne op.

Samtidig slog min far nakken i gulvet, da han så mig første gang.

Han var lige kommet ind ad døren, da han havde haft en taxitur.

På daværende tidspunkt var min mor ikke skabt til fødsler, så min adgang til verden var noget trang. På grund af den trange passage var mit hoved trukket helt ud af form, og han var sikker på, at jeg var vanskabt.

Så han besvimele simpelthen og faldt om på gulvet.

Først da jordemoderen havde forsikret ham om, at det ville fortage sig i løbet af et par dage, fik han det noget bedre.

Krigen og "de store årgange"

Der var ellers nok at fejre det år. Tyskerne var smidt ud af landet. Der fejede nye vinde ind over Europa.

Japanerne havde overgivet sig i Sydøstasien - med venlig overtalelse af et par atombomber.

Der blev født børn som aldrig før. Optimismen blomstrede. Aldrig mere krig! Blev der sagt.

I dette år 1945 blev jeg altså født.

Alle de børn, der er født i 1945 og frem til omkring 1950, blev til det, som senere kom til at hedde de store årgange.

Jeg har aldrig set nogen fidus i de store årgange, det betyder bare, at man er mange om at dele alting. Og specielt lige efter krigen var der sandelig ikke meget at dele.

Søskende

Efter 1950 og en del år frem, var der knapt så mange fødsler som sidst i 40'erne. Dette lod min mor og far sig imidlertid ikke gå 'på af, idet de fik fem børn mere, fra 1947 og til 57. Nummer to Ingelise - også kaldet Lise - kom i 1947, nummer tre Karin blev født i 1949, nummer fire Marianne - som barn kaldet Lille - blev født i 1951, og til sidst kom "efternølerne" Ole og Tove i 1956 og 57.

Billedet til venstre er det ældste billede jeg har af mig selv. Jeg vil tro det er taget omkring juletid i 45. Billedet til højre er af Lise og undertegnede. Jeg husker tydeligt den dag da den serie blev optaget. Vi sidder og kigger på mor.

Øverste og nederste kommodeskuffe

Da min vugge stod i Rønde – og jeg blev født i Skæring - blev jeg af mangel på bedre lagt i den øverste kommodeskuffe.

Jeg ved ikke, om man kan finde noget symbolsk i det, men med hensyn til evner, kan jeg ikke sige, at jeg er blevet snydt af Vorherre.

Men man kan sikkert diskutere den måde jeg har forvaltet disse evner på.

Min opførelse har mange gange været til den nederste kommodeskuffe. Men herom senere.

De første erindringer

Det første jeg husker er et hvidt lys. Derpå nogle høje stemmer, som jeg forstod hvad sagde.

Både mands og kvindestemmer.

Før dette lys, var jeg blevet kaldt til møde hvor det blev betydet mig, at jeg skulle vende tilbage til jorden.

Jeg fik mine forældre at se, og jeg fik deres livshistorie. Hvorefter jeg begav mig på vej.

Jeg går på en markvej en strålende sommerdag. Solen skinner, og det er behageligt varmt.

På min højre side er der et stort stendige, der er meget højere end mig selv.

Øverst på stendiget er der et uigennemtrængeligt virvar af krat og buske.

Jeg kan høre høje stemmer inde bag ved stendiget, men jeg kan ikke høre hvad de siger.

Til venstre for mig, er der en vidunderlig smuk udsigt ud over en dal.

Mit barndomshjem i Rønde hvor jeg boede de første ti år af mit liv.

Da jeg kommer til enden af vejen, sætter jeg ubesværet af fra kanten og svæver hen over dalen. Jeg kan se floden bugte sig under mig lige så langt som øjet rækker. Jeg lander ved bredden af floden, og det bliver betydet mig, at jeg skal drikke vand fra floden. Og så husker jeg ikke mere før jeg ser det hvide lys. Og hører de høje stemmer. Denne ”erindring” har altid fulgt mig. Jeg kan ikke huske om jeg nogen sinde har drømt det. Jeg ved bare, at jeg altid har vidst det.

Min første ”egentlige” erindring stammer fra en tørvemose. Min far og mor var på arbejde i tørvemosen og havde taget mig og Lise med. Det var i 1948, altså lige efter krigen. Lise var født året før og sov på et tæppe i skyggen af et træ. Mor stablede tørv i runde stakke, og min far skar tørv med en stor jernramme med firkanter som han pressede ned i den bløde tørv. Derpå lagde han tørvene op på kanten, hvor min mor så tog dem og lagde dem i stakken.

Forældrene

Far og mor var blevet gift den 5. maj 1945.

Som bekendt er det dagen, hvor freden brød ud.

Som min mor senere spøgefuldt har sagt det, ja ”Nus” og jeg blev gift, da krigen stoppede, og så har der for resten været krig lige siden.

Og det var der.

Efter mødet på Restaurant Åkrogen havde forholdet udviklet sig så meget at min mor blev gravid julen 1944.

Jeg ved ikke om min far med sine tredive år var parat til at slå sig ned som familiefar.

Jeg tror det ikke - da min mor, der i mellemtiden var flyttet hjem, næsten måtte true min far til at være sig sit ansvar bevidst.

Enden på det hele blev, at min mor flyttede sammen med min far på det værelse, han havde hos Skovs.

Barndomshjemmet: Gyden 6

Ud på vinteren i 1946 lejede han så et hus af Kalø gods. Huset var et par hundrede år gammelt, og var blevet brugt til beboelse af ansatte på Kalø Gods.

For at sige det rent ud, var det noget gammelt lort.

Det viste sig da også, at vi blev de sidste der kom til at bo i huset, idet huset blev fjernet fra jordens overflade i 1956.

Der var en mangfoldighed af alt muligt kryb og kravl. Herunder mus og rotter.

Det blev senere en kær sport for mig at råbe ”Rotter! Rotter!”, når mine søskende stod i nattøj og ikke var kommet i seng endnu.

Så gik det med flyvende fødder hen over det kolde gulv og ind under jerndynens kolde gys.

Det var værst om vinteren, da huset ikke var isoleret og der kun var en kakkelovn til at varme huset op med.

Om vinteren varmede min mor gamle strygejern og mursten op på kakkelovnen, hvorefter de blev pakket ind i gamle aviser.

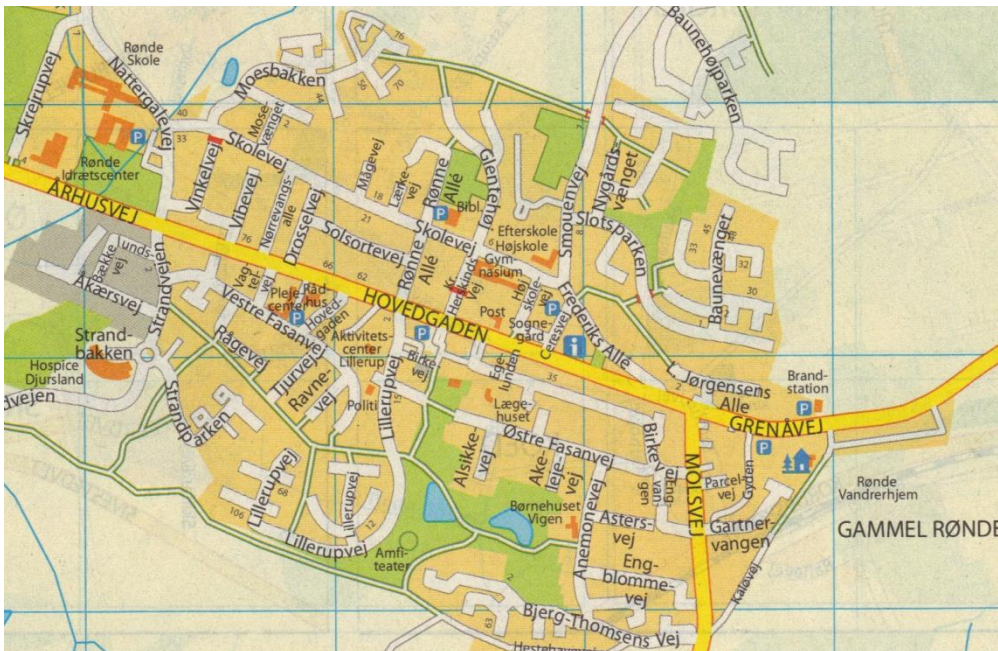
Og i god tid inden vi skulle i seng, blev de lagt ind under dynen.

Senere, da Lise og jeg sov på en gammel sofa i stuen, kan jeg huske, at der var rim på dynen når vi vågnede om morgenen.

Hvis det var rigtig koldt om vinteren fik vi nogle gamle frakker lagt over os.

Lægger man dertil, at vi også begge to var sengevædere, kan man måske godt forstå at jeg endnu - den dag i dag - ikke er så god til at ligge tæt sammen med nogen.

Helst vil jeg ha’ min egen seng.

Kort over Rønne, Gyden ligger i Gammel Rønne og forbinder Grenåvej og Molsvej, til højre på kortet. Fra vejviseren 2013.

Huset

Huset var et to-families hus, og vi delte huset med et ungt ægtepar, der hed Mette og Willy Larsen. De fik den 30. april 1946 en lille datter, der senere blev døbt Jonna.

Og denne Jonna skulle blive min bedste ven – og legekammerat - i al den tid vi boede i Rønde.

Foran huset var der et område med små toppede brosten, og da jeg blev lidt ældre, var det en af mine pligter at holde disse brosten fri for ukrudt.

Dette skete med en gammel sløv bordkniv, og altid under mine højlydte protester.

Men det var sjældent jeg slap for arbejdet, da min mor allerede dengang havde en jernvilje.

Bag ved huset var der en uplejet have, der endte ved den gamle markvej, der løb langs med Kaløs marker ned til Kalø Slotsruin.

I haven var der gamle frugttræer, og ikke så meget andet. Jeg mindes ingen blomsterbede, som min mor senere blev så kendt for.

Især æbletræet kan jeg huske, da jeg ud over at spise æblerne, også brugte æbletræet som mit faste tilholdssted når bølgerne gik højt i Gyden nr. 6.

Bølgerne gik højt i Gyden 6...

Og bølgerne gik ofte højt i Gyden nr. 6.

Æbletræet var min sørøverborg. Det var min uindtagelige fæstning over for omverdenen, det var der, hvor jeg drømte mig hen - alle mulige andre steder end der, hvor jeg var.

Der var også to gynger på æbletræet, som blev flittigt benyttet.

Bag ved huset var der et redskabs- og brændeskur. Når man gik ind i huset var der først et lille bryggers med en gruekedel, hvor mor vaskede alt vort tøj.

Samme gruekedel blev også brugt når vi børn skulle ha' vores månedlige bad.

Ved siden af bryggerset var der et lille køkken med et gammeldags komfur, hvor mor lavede mad.

Ved siden af køkkenet var der et pulterrum, der var fyldt op med alt muligt ragelse.

Resten af huset bestod af en lille stue og et endnu mindre soveværelse.

Det var et koldt og fugtigt hus, ganske uegnet til beboelse. Især vintrene var strenge og lange at komme igennem.

Det var altid mor, der skulle tidligt op og fyre op i kakkelovnen, så der var varmt når vi andre stod op.

Jeg kan ikke huske da Lise blev født, da jeg kun var to år i 1947, men til gengæld kan jeg huske, da mor kom fra Ebeltoft med både Karin og Marianne.

På samme tid begyndte det at gå op for mig, at ikke alt var som det skulle være i vores hus. De skændtes meget, og far var begyndt at forsvinde efter aftensmaden.

Hvis han i det hele taget kom til aftensmad.

Vognmand Hakon Sørensen og "Lille Volle"

Dengang var min far den store helt. Han kørte lastbil, og min store drøm i de år var at få min egen lastbil, eller en rutebil.

Jeg var tit med far, når han var ude at køre. Dengang kørte han for Hakon Sørensen, som havde specialiseret sig i kævletransport fra Kalø-godsets skove.

Det der ikke blev skåret op på det lokale savværk, blev som regel kørt til Langå savværk.

Vi kørte altid i en lastbil, der blev kaldt "Lille Volle". Det var den ældste af Hakon Sørensens tre Volvoer.

Lille Volle kørte dog især brændsel af højst forskellig art.

Om morgenen vækkede far mig forsigtigt for ikke at forstyrre de andre, og mens jeg tog tøj på, lavede far morgenmad.

Og mens byen langsomt vågnede begav vi os til fods, ned i bunden af Rønde, hvor Hakon Sørensen holdt til.

Hakon kom altid lige et smut ned i garagen og sagde godmorgen når vi kom.

En morgen, hvor jeg syntes de talte sammen lige længe nok, blev jeg rastløs og gav et stort lastbildæk - som stod op ad væggen – et solidt spark.

Det skulle jeg ikke ha' gjort, da dækket væltede ned over mine tæer med et ordentligt brag.

Det varede længe inden jeg holdt op med at græde. Men bortset fra det, så elskede jeg det.

Vi havde mange ture til de forskellige mosebrug, der lå rundt omkring, især Pindstrup.

Vi kørte også med kul som vi hentede på havnene i Ebeltoft og Randers.

Især havneturene kunne jeg godt li', fordi der altid var en masse spændende ting at kigge på.

Så kørte far bilen ind under en silo, og lidt efter kunne vi høre kullene rasle ned på ladet af bilen.

En af fars yndlingshistorier fra den tid handler netop om sådan en tur med kul.

Kunden boede i Langå, og aflæsningen foregik på den måde, at far - via en slidske - skovlede kul ned i kælderen.

Efterfølgende blev vi budt ind på en øl og en sodavand i stuen, hvor der gik en kat rundt - på størrelse med en mindre hest.

Katten fattede forkærlighed for mig og begyndte at gnide sig op ad mine ben. Far kiggede på mig - og spurgte: "Synes du ikke katten er pæn, Lars?"

Jeg så på katten, og sagde med stor overbevisning: "Den er grim!"

Dengang kunne jeg ikke forstå, hvad de voksne grinede af (og jeg kan stadigvæk ikke li' katte).

Med Ras til Langå

De fleste ture til Langå har jeg dog gjort sammen med en af de andre chauffører, som også boede i Gyden lidt længere nede.

Han hed Rasmus, og for nemheds skyld blev han kaldt for Ras. Han kom tit og spurgte min mor, om "Lars" ville med en tur til Langå.

Når vi kom til Mørke, standsede Ras altid ved bageren og købte en halv stang wienerbrød og to appelsinvand.

Vi holdt ikke pause i den forstand, idet Ras sad med sodavanden imellem benene, mens han kørte.

Engang tog vi en spritter, der gik og tomlede den, op og køre.

Mens Ras ordnede aflæsningen, sad jeg sammen med spritteren tilbage i førerhuset.

Jeg vil ikke sige, at jeg var særlig stolt af situationen, da han trak en spritflaske frem fra inderlommen af sin gamle frakke – der bestemt havde set bedre dage.

Han kiggede på mig med et lunt smil, og spurgte om jeg ville ha' en lille en.

Jeg havde længe kunnet lugte, at det ikke var den første, han havde fået den dag, for han lugtede lige som når mor pudsede vinduer. Så jeg afslog høfligst.

Jeg tror, at Ras tog mig med – dels fordi han kunne li' min far - dels fordi han gerne ville ha' lidt selskab på turen.

Jeg kan tydeligt huske, når vi drejede ind over den gamle "Randersbro", og kørte mod Langå.

Hvem kunne ha' vidst dengang at Randers senere skulle blive "min by".

Naboer i Gyden: Ingvard og Jenny, Polle og Ras

Ras var ældste søn af Ingvard og Jenny, der boede lidt længere nede af gyden.

Den yngste hed Polle, og selv om Polle var 3- 4 år ældre end mig selv, har vi leget sammen mange gange.

Familien havde mange flere børn end os, og var om muligt endnu mere fattige.

Takket være Polle og Ras kom jeg en del i deres hjem. Flere gange har jeg overværet, at Jenny har stillet et fad dampende varme kartofler ind på bordet.

Og ikke andet, udover meldyppelse og salt.

Det har åbenbart været en dagligdags foreteelse, der var i hvert fald ikke nogen, der klagede over maden.

Hvad Ingvard lavede kan jeg ikke huske mere, men han har sikkert været daglejer på Kalø som så mange andre på den tid.

Min far fortalte mig engang, at Ingvard havde været inde at sidde under krigen. En sen aften havde han stjålet nogle høns fra en hønsegård.

Men - som han grinende fortalte min far - tog han kun de hvide, da de var lettere at få øje på om natten.

En af de mellemste sønner stillede mig for øvrigt et uhøvisk forslag i dueslaget - under foregivende af at ville vise mig de små søde dueunger.

Et forslag som jeg selvfølgelig afviste, da jeg overhovedet ikke anede, hvad manden stod og puslede med.

Jenny gjorde rent på den gamle Rønde skole, som lå på hjørnet af Grenåvej og Gyden.

Den selv samme skole som jeg startede på i 1952.

Katrine Polak og Mikael

Foruden Ingvard boede der to andre i huset. En ældre kvinde – Katrine, som var Polak, der var strandet her efter anden verdenskrig.

Og hendes mand, der hed Mikael. Mikael ku' jeg godt li'. Han havde en kolonihave oppe ved siden af vandrerhjemmet, og kom forbi næsten hver dag.

Han havde altid tid til en lille snak og en lille spøg. Jeg tror, at grunden til at jeg kunne li' ham, var at han lignede min bedstefar lidt.

Mor og Mikael udvekslede også altid et par friske bemærkninger med hinanden, og det er også sket at vi har fået lidt friske grøntsager fra kolonihaven.

Polakken gjorde det i blomster. Man kunne tydeligt se, hvor hendes del af huset begyndte.

På begge sider af døren var der stokroser, og hen langs huset var der sået sommerblomster med mange morgenfruer i.

Hun var altid i gang med rengøring af en slags. Enten pudsede hun vinduer, eller også gik hun og fejede brostenene foran huset.

Jeg havde aldrig før set et ansigt med så mange rynker. Men det var et mildt, venligt smilende ansigt.

Jeg ved ikke noget om, hvad hendes skæbne har været under krigen, eller hvilke omstændigheder, der havde bragt hende til Danmark.

Men hun virkede glad for livet.

Den anden ende af Gyden 6: Mette og Willy Larsen – og Jonna

Som sagt boede Mette og Willy Larsen og deres datter Jonna i den anden del af vores hus.

Willy var en umådelig hårdt arbejdende mand. Han kørte bus, han kørte aviser, og om aftenen kørte han sågar også filmene i Rønde bio.

Imellem redskabsskurene stod Stella - hans store schæfer - bundet. Den havde sorte og mørkebrune aftegninger, og var et pragteksemplar af racen.

Alligevel var jeg altid mest tryk, hvis jeg fulgtes med Jonna, når vi skulle forbi hunden. Ikke fordi den nogensinde har gjort mig noget, men lidt bange var jeg alligevel.

Hvis jeg skal være helt ærlig, var jeg også en lille smule bange for Willy. Han virkede utilnærmelig, og det var sjældent jeg så ham smile.

Han knoklede røven ud af bukserne og har sikkert bare været træt.

Han var ivrig jæger, og han gav mig et chok engang, da han fyrede begge løb af på jagtgeværet, ud af sit køkkenvindue.

Der var snestorm den dag, og jeg sad som sædvanligt og kiggede ud af vinduet.

Jeg har altid elsket en god snestorm. Jeg elsker når himmel og hav står i et og man sidder i sin trygge stue og har det lunt og dejligt.

Willy havde fået øje på et par fasaner, der sad og trykkede sig i skellet ud til Kaløs marker.

Jeg tror næsten den lille familie fik fasansteg den aften, han ramte i hvert fald den ene.

Willy var tit væk om natten, da han i en periode også kørte turistkørsel.

Mette og Jonna var bange for at være alene hjemme – især når der var stormvejr.

Mange gange er Mette kommet om natten og banket på vores stuevindue, hvor Lise og jeg sov, og spurgt efter min far.

Så rejste min far sig og fulgte med ind ved siden af, hvor han blev resten af natten.

Hver juleaften, når vi børn var kommet i seng, kom Jonna ind i soveværelset til os og delte små gaver ud.

Jeg tror Jonna glædede sig ligeså meget til at gi` gaverne, som vi glædede os til at få dem.

Hun var ked af at være enebarn, og længtes tit efter søskende.

Det var Mette og Jonna, der stod os børn bi, når far og mor røg i totterne på hinanden.

En god ting ved Mette og Willys hjem var, at der ikke var spiritusproblemer.

Alkoholproblemer

Når min far kom fuld hjem, var det ikke for at lave ballade. Han kom hjem for at sove sin brandert ud.

Den kloge kone ville have holdt kæft, ikke mindst for børnenes skyld, og taget diskussionen dagen efter, men der blev ikke taget hensyn af nogen art.

I løbet af ingen tid eskalerede det, ting fløj gennem luften, og der blev delt øretæver ud.

Rent verbalt kunne han ikke klare sig over for min mor, og det kunne gøre ham desperat.

Min mor har altid haft en uhyre elegant måde at svine folk til på (en evne jeg gudskelov har arvet).

Når de skændtes, tog de overhovedet ikke hensyn til os børn, eller naboerne for den sags skyld.

Jeg tog som regel Lise ved hånden og flygtede ud af huset.

På den anden side af Gyden, hvor Sofus og Albertine boede, var der en hæk med blommetræer.

Der satte vi os ind under hækken, og ventede på, at uvejret skulle stilne af.

Der gik som regel ikke lang tid, før Mette og Jonna gjorde os selskab, hvor de efter bedste evne forsøgte at trøste os.

Det har jeg aldrig glemt dem for.

Jonna

Jeg har desværre aldrig fået spurgt Jonna, hvordan hun har haft det senere i livet med disse oplevelser, som også for hende må have sat sig nogle spor af en art.

Jeg taler desværre for sjældent med Jonna, men når det endelig sker, har vi overhovedet ikke besvær med at finde den gamle fortrolige tone frem, som vi brugte for næsten 50 år siden.

Vi kælkede sammen, vi spillede teater sammen, vi legede cirkus sammen, vi gyngede sammen.

Især har vi leget teater, da jeg allerede dengang var bidt af en gal teatermand.

Publikum bestod overvejende af mine yngre søskende, der var tvangsindlagte. Og måske nogle af Gydens andre børn.

”Gydens børn” – og de andre

Jeg må her lige fortælle at, Gydens børn, i forhold til de andre børn i byen, absolut ikke havde nogen høj status.

Selv om Gyden ligger højt oppe i Rønde, kan man roligt sige, at det var bunden.

Man blandede sig ikke med de andre børn, som boede lidt længere nede i byen. Der gik ligesom en usynlig skillelinie fra omkring rutebilstationen og nedad.

Engang imellem stod vi over for hinanden - med sværd og lange spyd, som vi havde lavet af nogle kæppe, og svinede hinanden til.

Kun én gang har jeg set nogen komme til skade, det var en af vores, der fik et svirp hen over ansigtet med en kæp.

Da han begyndte at græde, opløste krigen sig af sig selv.

Først da jeg begyndte at spille fodbold i 1953 lærte jeg nogen af de andre drenge at kende, og mange af dem satte jeg senere stor pris på.

Pantefoged, politi – og cigaretskodder

Pantefogeden var en flittig gæst i vores lille hjem. Og den lokale Politimand med tilsigelser.

Inden vi flyttede fra Rønde vidste jeg alt om, hvordan man forhalede en truende fogedsag.

Det drejede sig tit om børnebidrag, og det var begyndt at gøre rigtig ondt nu.

Omkring 1950 var far også i lange tider arbejdsløs, og det gjorde bestemt ikke den økonomiske situation bedre.

Lise på tre år og jeg på fem samlede bl.a. cigaretskodder i rendestenen på en strækning fra barberen og ned til rutebilstationen.

Den anden side af vejen tog vi på vej hjem. Far havde lovet os én øre for hvert cigaretskod vi fandt.

Når Lise og jeg kom hjem, blev cigaretskodderne omhyggeligt befriet for papiret, blandet og derefter røget i piben.

Pengene så vi aldrig noget til.

Mor og Eva på vandrerhjemmet

Et af mors faste kritikpunkter over for min far var, at han aldrig var hjemme. Det var også rigtigt, men det var hun i sandhedens interesse heller ikke. Specielt om dagen var hun ikke meget hjemme.

Hun havde en slyngveninde på Rønde vandrerhjem, bestyreren Eva Rasmussen. Indimellem hjalp hun også til med at lave mad når der var travlt.

Når først de to kvinder fik gang i snakketøjet fortrak jeg klogeligst til græsplænen foran vandrerhjemmet.

Der var som regel mange gæster, da Rønde ligger på den kønneste egn i Danmark.

Og denne påstand er ikke i nærheden af en diskussion.

Der var folk fra hele Verden, men flest fra Danmark og det øvrige Norden.

Det var dengang man virkelig var en vandrers, når man boede på vandrerhjem, men der kom nu også mange cyklister.

Der var en bålplads på græsplænen foran, og fra den kunne man se ned over Kaløs marker mod Bregnet Kirke og Kalø Slotsruin.

Hvis man kiggede lidt til venstre havde man udsigt over Mols Bjerger og Ringelmoses skoven.

Ved siden af vandrerhjemmet var der en tennisbane, som der dengang blev spillet meget på - også af byens borgere.

Om aftenen, når vejret var godt, blev der tændt ild på bålpladsen, og folk samlede sig rundt om bålet og sang fædrelandssange og aftensange.

Der var altid en, der havde en guitar med i bagagen og spillede til. Allerede dengang beundrede jeg alle, der kunne spille et instrument.

Den dag i dag kan jeg ikke høre "En sommernat ved bålet" uden at jeg kommer til at tænke på Kalø Vandrerhjem.

Bydreng hos købmand Hovge

Mit første job fik jeg som seks-årig hos købmand Hovge. Han havde købmandsbutik nede på Molsvejen.

Det var en god gammeldags købmandsbutik med snurrende kaffemøller og petroleumspumpe i baglokalet.

Og netop baglokalet var mit domæne, da jeg ordnede flasker og ryddede op.

Ind imellem løb jeg med varer, hvis de ikke var for tunge.

Købmand Hovge og hans kone var flinke folk, og det hændte ikke så sjældent, at der var en lille godbid til mig.

Min far og mor havde købmandsbog hos ham, og han vidste sikkert alt om, hvordan det stod til med økonomien i det lille hjem.

Det var dengang man fik et kræmmerhus med blandede bolsjer, når man betalte det, der stod på bogen.

Bolsjerne tog vi med hjem, hvor de blev delt ud, så vi fik lige mange hver.

Jeg nåede nu som regel at spise 4 – 5 stykker, inden vi kom hjem. Det er sjældent jeg er blevet snydt i den retning.

Mælkedreng for Pfaff Jensen

Det næste job jeg havde, var som mælkedreng. Det må ha' været inden jeg begyndte i skole, da jeg var med på mejeriet tidligt om morgenen.

Det kunne jeg godt li', selv om det var hårdt.

Det var dengang man fik mælken i flasker, og de var anbragt i store jernrammer.

De store jernrammer tog mælkemanden Pfaff Jensen sig af. De var for tunge for os børn, men ellers var det os der sørgede for, at folk fik det, de havde bestilt.

Vi byttede simpelt hen de tomme flasker, som folk havde stillet på trappen, med nogle fyldte.

Hvis de skulle ha' noget der ud over, skrev de en seddel, som de stak ned i en af flaskerne.

Seddelen blev overrakt til Pfaff Jensen, som omhyggeligt noterede det i en lille sort bog.

Det var sjældent, der var kontant afregning dengang, da de fleste købte på bogen.

Pfaff Jensen hed selvfølgelig ikke Pfaff Jensen.

Ved siden af mælkeruten, havde han en lille bibeskæftigelse med at sælge symaskiner – af mærket ”Pfaff”.

Mælkevogn og hest

Mælkevognen var forspændt en stor gulbrun hest, der selv klarede turen.

Pfaff Jensen satte den i gang om morgenen, når vi havde været på mejeriet, og så bestemte den farten resten af dagen.

Jeg ved ikke, hvor mange år hesten havde kørt den rute, den kunne den i hvert fald udenad.

Den var rolig og skikkelig, og vi skiftedes til at få lov til at sidde på ryggen af den, når den skulle i stald om aftenen.

Hvor rolig hesten var, kan jeg bedst illustrere med følgende hændelse.

Jeg kom gående med Karin ved hånden på Molsvejen lige før Grenåvej, da et spand heste fra Kalø pludselig blev bange for et eller andet og løb løbsk.

Det skete ud for rutebilstationen. Hestene fortsatte op ad Grenåvej, og i krydset lige foran os fik den ene hest revet sig fri fra skaglerne, og fortsatte igennem hækken ind til fiskehandler Hvid, hvor den faldt til ro og gav sig til at æde af Hvids græsplæne.

Den anden hest fortsatte med resterne af arbejdsvognen halvvejs op ad den store skrænt, hvor manufakturhandler Kiil boede dengang.

Alt imens stod mælkeemandens hest og virrede fredeligt med hovedet og åd sin havre, som den havde i sin lille mulepose, som var bundet omkring hovedet.

Selve episoden gav mig en skræk for heste, som jeg desværre aldrig er kommet over.

For få år siden, da jeg begyndte at arbejde på Dronningborg Aktivitets Center, fik jeg chancen for en ridetur i forbindelse med mit arbejde.

Men desværre kunne jeg ikke engang klare en runde i ridehuset, før jeg skrækslagen bad om at komme ned.

Så jeg blev aldrig cowboyder, som jeg ellers drømte om som barn.

”Den syngende fisker”

Og netop cowboyder - det var, hvad jeg drømte om på den tid.

Jeg var begyndt at gå i biografen meget tidligt.

Jeg tror ikke, at jeg er gået glip af en eneste eftermiddagsforestilling i Rønde Bio, fra omkring 1950 til vi flyttede fra Rønde i 55.

Jeg glemmer aldrig, at min far tog mig med til en såkaldt ”voksenfilm” først i 50’erne.

Filmen hed ”Den syngende Fisker”, og den havde operasangeren Mario Lanza i hovedrollen.

Jeg var målløs. Aldrig havde jeg hørt noget så godt. Jeg svømmede - bogstaveligt talt - rundt i toner, som jeg ikke burde vide noget om.

Vi havde ingen tradition for den slags musik i familien.

På daværende tidspunkt havde vi ikke engang en radio.

Det var jeg imidlertid ligeglad med, jeg besluttede mig øjeblikkeligt for at blive operasanger.

Denne beslutning forlod jeg først engang i 70’erne.

Jeg har for nylig guset ”Den syngende Fisker ” på TMC-kanalen, og selv om handlingen er noget vrøvl kan Mario Lanza stadig synge røven ud af bukserne på hvem som helst.

Han brugte det meste af sit alt for korte liv til at medvirke i et hav af tåbelige Hollywood-film.

Min første operaplade, som jeg selv købte, var med Mario, hvor han sang en arie fra operaen "Bajadser" (på dansk: "Kryb kun i koften").

Han havde det - som er så eftertragtet for tenorer - et ægte tenorsmæld på stemmen.

Samtidig kunne han gå helt ned i pianissimo, og med en inderlighed, man skulle helt tilbage til Benjamino Gigli for at kunne høre.

Avisbud for "Randers Amtsavis"

Engang først i 1950'erne fandt Randers Amtsavis ud af, at de ville lave en avis, hvis mål-område var Djursland.

Jeg tror de syntes at "Stiften" var blevet lidt for dygtig.

Avisen kaldte de selvfølgelig for "Djursland".

Sammen med en hel masse andre drenge og piger blev jeg sat til at dele prøveeksemplarer ud.

Dette skete i silende regnvej, og det kostede os senere en balle af de større.

Vi smed nemlig bare aviserne på den plaskvåde trappe, hvis folk ikke havde en brevsprække eller en postkasse.

Nogen må dog have kunnet læse avisen, da jeg et stykke tid efter blev hyret som avisbud.

Bydreng hos slagter Sørensen

Dette job havde jeg et par år, førend jeg fik job som bybud hos slagter Sørensen på Hovedgaden.

Far og mor kendte Sørensens i forvejen, og jeg havde tit været der med mor.

Jeg tror min mor hjalp til i baglokalet engang imellem.

Dette skulle blive mit sidste job mens jeg boede i byen. Takket være avisruten og min medfødte stedsans, kendte jeg hele byen som min egen bukselomme.

Jeg kunne godt li' at komme rundt til Sørensens mange kunder, hvoraf jeg kendte de fleste i forvejen.

Og det kunne godt gi' mange drikkepenge, da jeg altid var høflig og tjenstvillig, når jeg kom med varer.

Ikke så få gange er det sket, at jeg har hentet andre varer for ældre mennesker, der ikke havde andre muligheder.

Det sagde Sørensen ikke noget til, da jeg fortalte ham det. Det gav også gode drikkepenge.

Ikke mindst blev jeg fodret godt af, når jeg mødte efter skoletid. Og hos Sørensens fik man ikke grød i alle mulige afskygninger.

Jeg har fået min grød. Den eneste grød jeg stadig spiser, er risengrød.

Nej, man fik pålæg. Tykke skiver flæskesteg, Hamburgryg med italiensk salat, leverpostej med rødbede og tykke skiver bacon.

En tabt leverpostej

Netop sådan en leverpostej var jeg engang på vej med til Kalø Landbohøjskole.

Det var en hel leverpostej, og jeg havde forsigtigt surret den fast på bagagebæreren på min cykel.

Når jeg skulle på højskolen stak jeg altid igennem Ringelmoseskov for at spare tid.

Der hvor vejen deler sig til Nappedam ville jeg lige tjekke om postejen stadig var der. Det var den ikke.

I mine øjne var leverpostej noget man købte en skive af, til 50 øre, eller hvis det gik vildt for sig en hel krone.

For mig repræsenterede en hel leverpostej en formue.

Slukøret fik jeg vendt cyklen, og mens jeg kiggede i begge sider af vejen, trampede jeg langsomt tilbage til Rønde og slagter Sørensen.

Grædende fortalte jeg hvad der var sket. Sørensen klappede mig på hovedet og sagde:

”Nåh, det var jo ikke så godt Lars, nu får du en ny leverpostej, og så må du køre ned med den!”

Og jeg kunne se på det smil, han havde både i øjenkrogen og omkring munden, at han ikke var gal på mig.

Er der noget at sige til, at jeg elskede slagter Sørensen.

Djecki

Derimod elskede jeg ikke hans søn, der hed Djecki - sådan cirka. Han var 11 år og større end mig. Han fandt hurtigt ud af, at han kunne banke mig.

Og da han jo også vidste, hvor jeg boede, og ikke undlod at gøre mig opmærksom på det, var han bestemt ikke en af mine bedste venner.

Den sidste hilsen, jeg fik af ham, fik jeg dagen før vi flyttede til Skæring.

Han troede jeg ville holde op som bydreng, fordi jeg ikke fik nok i løn.

Han nåede at gi' mig et par lussinger, inden jeg fik fortalt ham, at det var fordi vi skulle flytte, jeg ikke kunne være hos hans far mere.

Jeg er ikke i tvivl om, at Djecki senere er blevet en god far og altid har været god ved sin gamle mor.

Han er sikkert også en god bedstefar nu, men dengang syntes jeg bestemt ikke, han var noget at samle på.

Drikkepenge – og min første klarinet

Jeg fik ti kroner om ugen hos slagter Sørensen, og samtidig havde jeg gode muligheder for at tjene drikkepenge.

Jeg havde lært af bitter erfaring ikke at sige noget om drikkepengene derhjemme.

Før slagter Sørensen gik de fleste af pengene ind i den fælles husholdning. D.v.s. min mor ”lånte” pengene.

De første ti kroner, jeg tjente, gik til at købe en klarinet, som havde været til salg længe hos Tante Helga.

Jeg havde været bange for, at hun skulle sælge den i julehandlen. Den kostede 9 kr. og 90 øre, så der var ikke meget tilbage af den ti'er.

Klarinetten holdt ikke længere end harmonikaen havde gjort, da det som sagt altid har interesseret mig, hvordan ting ser ud indvendig.

Biografen

Ellers gik de fleste af mine penge til det, som de fleste raske drenge bruger deres penge til.

Oceaner af slik, isvafler, hold kæft-bolsjer, telefonråde og strømpebånd.

Desuden var der hver sommer cirkus på dyrskuepladsen, og som navnet antyder var der også engang imellem dyrskue.

Men især biografen var jeg vild med. Der åbnede sig en hel ny verden for mig, da jeg begyndte at gå i biografen. Jeg elskede film! .

Allerede søndag morgen begyndte jeg at glæde mig til filmen, der begyndte klokken fire.

Der var kamp mellem os drenge for at komme først i køen, inde under det lille halvtag i Rønde Bio. Somme tider stod jeg sammen med Lise og Jonna en halv time før forestillingen begyndte.

Så fik vi tiden til at gå med at kigge på film-plakaterne med billeder, som var sat op i udhængsskabene på begge sider af indgangen.

Billederne var sat op med små nåle, der havde porcelæns hoveder.

Der var ”En mand steg af toget” med Spencer Tracy, der var ”Mogambo” med Ava Gardner, og der var Tarzan – med den rigtige Tarzan, nemlig Johnny Weismüller.

Der gik altid en susen gennem køen, når vi kunne høre skridt inde bag ved dobbeltdøren.

Først kunne vi høre biografere, som hed Jørgensen, lukke skodderne op til slikbutikken.

Lidt efter kunne vi svagt skimte ham bag de mattede ruder, når han kom for at åbne døren. Han sendte os altid et venligt smil.

På dette tidspunkt var der som regel 20 eller 30 børn i køen.

Derefter gjaldt det om at komme først hen til kiosken, der var på størrelse med et kosteskab, hvor fru Jørgensen sad og solgte slik.

Lakridsoman

Jeg er det man kalder ”lakridsoman”, og min lidenskab for god lakrids er grundlagt i Rønde Bio.

Eller i slikbutikken, som lå lidt længere oppe ad Grenåvej, omtrent der hvor Oscars Cafeteria senere kom til at ligge.

Det var for øvrigt min far der i sin tid startede pølsevognen op, og efter et stykke tid solgte den til Oscar.

Den stod lidt længere nede i byen dengang, skråt over for Knudsens Autoværksted, og ved siden af bageren, som jeg ikke kan huske hvad hed. Pølsevognen var begyndelsen til det senere vidt berømte Oscars cafeteria.

Den lakrids man kunne få dengang, laves overhovedet ikke mere. Det var dengang det ”smagte” af lakrids.

Så når lakridserne var købt, gjaldt det om at komme ind i salen og få sin yndlingsplads, som dengang var fjerde række på gulvet – midt for.

Filmene

De startede som regel med en Tom og Jerry-film, eller en Chaplin-film. Og så gik det ellers derud af.

Vore helte var Robin Hood, eller Zorro, eller Burt Lancaster som ”Den knaldrøde Pirat”.

Jeg elskede film. Men samtidig så jeg også på filmene med kritiske øjne.

Jeg så med det samme, hvis f.eks. baggrunden ikke var ægte. Jeg så ”De røde heste” sammen med ”Ras” og far, da den kom frem.

Og jeg kunne med det samme se, at når Poul Reichhardt sad på hesten og sang, var det ikke den rigtige baggrund.

Denne uvane har jeg for øvrigt stadigvæk. Jeg sidder altid og hakker en film i stykker, og går den efter i sømmene. Håndværket skal være i orden.

Vi vinkede også tit til Willy – Jonnas far – som stod for fremvisningen af filmen.

Han lukkede somme tider døren op efter forestillingen for at få en mundfuld frisk luft, inden han skulle i gang med 7-forestillingen.

Så vidt jeg husker kom Jonna gratis ind.

Til højtiderne så vi Disneys nye tegnefilm, eller en af klassikerne, som han allerede dengang havde lavet mange af.

Heksen i ”Snehvide” gjorde et uudsletteligt indtryk på mig, da jeg så den første gang.

Det var i julemåneden, og det var mørkt udenfor, da forestillingen sluttede.

For en gangs skyld var jeg alene i biografen den dag, og da min kondi dengang var betydelig bedre end den er i dag, varede det ikke længe før jeg fandt Gyden nr. 6.

Jeg har altid hørt til dem der mener, at Disneys tegnefilm – især helaftensfilmene – bestemt ikke alle sammen er for børn.

Senere da vi boede i Skæring, 'så jeg "Psycho" - I Park Teatret i Risskov – af den store mester Alfred Hitchcock.

Den samme panik, som da jeg så heksen i "Snehvide", greb mig.

Jeg kastede mig på cyklen, og så gik det i rasende fart de otte km. tilbage til Stranden.

Da Kay Verner dengang var det højeste, man kunne opnå som cykelrytter, pralede jeg over for mine kammerater med, at selv Kay Verner ikke kunne ha' fulgt med.

Ikke engang over Tålfors bakken.

Til Seksdagesløb i Aarhus

Jeg var med på et par af de ture, som De Grå Busser arrangerede til Seksdages-løbene i Århus.

Det var altid om eftermiddagen, og det var ikke altid, der var lige meget aktivitet på banen.

Dengang skulle parrene køre uafbrudt i 6 døgn. Om dagen skiftedes de dog til at sove.

Mens den ene gik til kabinen for at sove, trillede den anden langsomt rundt i ovalen.

Nogle spiste bananer og andet frugt, og der blev drukket kaffe i uanede mængder.

Men de fleste trillede bare ganske langsomt rundt. Nogle af dem med store halstørklæder og tophuer på. Uden at tale sammen.

Selv om det var "mest for børn" om eftermiddagen, var der altid løb af en slags. Men jeg tror nu ikke det rykkede ret meget i den endelige stilling.

Men sjovt var det alligevel.

Preben "Phiselbach"

På samme tid kan jeg huske at "de" klædte Preben, også kaldet "Phiselbach" i Kay Verner dress (Phiselbach var en kendt revyfigur på den tid i radioen. Han blev spillet af Ole Monty).

Det var med cykelrytter-cykel og det hele. Preben cyklede et par runder inde på rutebilstationen til almindelig jubel. Jeg var misundelig på ham, ka' jeg huske.

Preben og jeg gik i klasse sammen, og jeg har været med til fødselsdag - og lignende - mange gange hos Preben og hans forældre.

Preben begyndte dagen efter han blev født med at arbejde hos Sørensens blomster.

Uden at overdrive tror jeg, at Preben var den populæreste dreng i byen.

Han havde altid en frisk bemærkning til kunderne, og alle kunne li' ham.

Jeg husker ikke, hvad moderen hed, men hans far hed Willy Madsen.

Amatørteater

Prebens mor genså jeg i 1970.

Hun var blevet gift med Jørgen Knudsen, der dengang stod i spidsen for Rønde Amatørteater.

Der havde stået noget om Lars Hald og Kay Abrahamsen i "Djursland", og på en eller anden måde havde de en lille rolle til mig.

Rollen passede ikke særligt godt til mig, og jeg havde ikke nogen stor succes. Det var lidt ærgerligt, da det var en slags hjemmebane for mig.

Prebens mor kunne kende mig med det samme, og det var dejligt at få genopfrisket gamle minder.

Jonna klædt ud som prinsesse til den fastelavnsfest, hvor Phiselbach var klædt ud som Kaj Verner. Hun mener at min mor havde lavet kostumet.

Lise – med på den værste

Som man kan forstå af ovenstående, var livet ikke kun arbejde.

Når jeg havde været i skole - og havde overstået mine forskellige budpladser – havde jeg aftenen til rådighed.

Det første Lise og jeg gjorde, når vi havde spist, var at gøre os usynlige. Lise ville jeg i dag kalde en slags drengepige.

Hun var altid med på den værste, vi drenge kunne finde på.

Der var betydeligt mere mandfolk over Lise, end der var over mig.

Lise havde sin egen vilje, og det kostede hende både dengang - og senere - en masse knubs i livet.

Jeg har aldrig fået bank af mine forældre, selv om det somme tider har været tæt på, men Lise har fået sin del.

Ikke af min far, men derimod af min mor, som havde en særdeles proper næve. Det er der flere af mine søskende, der godt kan snakke med om.

Aftensjov

Om aftenen fandt vi hurtigt kammeraterne.

Området omkring Købmand Hovge var ideelt til mange af vores lege.

Dengang var der træer og buske omkring forretningen, og det gav gode muligheder for at gemme sig.

Så legede vi put eller gå i dåsen. Den nemmeste vej ned til Hovge var at stikke igennem Sofus og Albertines have.

Det var Sofus bestemt ikke glad for, så det var altid med nogen tøven vi vovede os igennem.

Sofus var fisker og havde altid åleruser og garn til at hænge til tørre.

Min søster Karin blev engang truet med en tur i ålerusen, hvis hun blev ved med at skyde genvej.

Han huggede for øvrigt hovedet af en hane - engang jeg netop kom forbi - og uden hoved satte hanen kurs i min retning - og det ku' nok være, at jeg fik benene på nakken. Og jeg fandt ud af - ved den lejlighed - at Sofus godt kunne grine.

Jeg tror aldrig min far og mor var bekymrede, når vi strøg ude om aftenen.

Vi havde jo fra helt små af været vant til at klare os selv, og det gjorde vi så.

Om vinteren kælkede vi på bakken ned til andelsboligerne, men det var mest om aftenen, da der var gadelys.

Den suveræne bakke var Bavnehøj. Bakken blev også om sommeren brugt til at sætte drager op på. Dengang var der også mange, der byggede modelfly af træ og pergamentpapir, og der har været mange sørgelige forlis på Bavnehøj.

Man sidder hele vinteren og bygger på flyet, og det hele er knust med et enkelt vindkast.

Mellem Vandrerhjemmet og Kalø var der et lille mosehul, og når det frøs til om vinteren, var det der det skete.

Der var mange der havde skøjter, men de fleste af os havde gummistøvler på – eller træsko.

Skænderi – god underholdning

Det var altid Lise og Jonna jeg var sammen med, men Knud og Leo hørte også til de faste.

Leo boede i et hus på Molsvejen, som var ejet af en murermester.

Det var Leo, der gjorde Jonna og mig opmærksom på den store underholdningsværdi det havde, når murermesteren - Hovgård - og hans kone skændtes.

Murermesteren syntes hele verden skulle vide, hvad for en slags kone han havde, så han åbnede vinduet på vid gab.

Det syntes hans kone aldeles ikke om, så hun lukkede det igen hårdt og kontant. Det udviklede sig derefter til en magtkamp om dette vindue.

Imens vinduet fløj op og i, svinede de hinanden til efter bedste evne. Jeg fik også enkelte gange udvidet mit i forvejen store ordforråd inden for ukvemsord.

Vi syntes det var underholdende, især da vi ikke selv havde noget i klemme.

Knud

Knud (Sørensen) boede sammen med sine forældre i et af de Kaløhuse, der ligger ud til Molsvejen, lige over for savværket.

De var mindst lige så fattige som os, og der var en hulens masse børn.

Jeg tror at Knud var en af de yngste. Hans ældre brødre så jeg engang imellem komme hastende på deres cykel, de så alvorlige og travle ud.

Knuds mor havde en psykisk sygdom, og jeg husker hende tydeligt, når hun sad med bange øjne ved vinduet og kiggede ud.

Knud lod sig aldrig mærke med, at han havde en syg mor. Når folk spurgte til hans mor, sagde han: ”Godt, tak!”.

Og så fortsatte han uforstyrret med det han var i gang med.

Kaløskovene

Vi havde også Kaløskovene at boltre os i. Når vi skulle til Nappedam for at bade, var det en yndet sport at køre en genvej igennem skoven for at komme først.

Vi brugte også skoven som vores legeplads. Hestehaveskoven på den anden side af Kaløvejen var også god at lege i.

Der var gamle læsseramper og mystiske maskiner fra krigens tid. Man kunne også tit støde på en af Hakon Sørensens lastbiler, der læssede kævler.

Der gik to enorme heste og slæbte kævlerne sammen i store stakke.

Jeg havde tit været med far og Ras, når lastbilen skulle læsses, så jeg havde jo set hestene før, men alligevel blev jeg næsten altid siddende i førerhuset, mens vi læssede.

De var godt nok store, de heste.

Vigen

Når jeg skulle ha' mine mindre søskende med, badede vi som regel nede ved Slotskroen.

Mor og far var også med nogle gange, og jeg husker også enkelte søndags-skovture i Hestehaveskoven.

På vej hjem drak jeg rent og klart kildevand fra den lille bæk, der løber forbi "den røde lade" og videre langs vejen ud i vigen.

Vi legede selvfølgelig også på Kalø slotsruin. Det skete dog kun nogle få gange om året, da der var så langt derud.

Jeg var også derude med far nogle gange om året for at samle tomme øl- og sodavandsflasker. Det var somme tider en god forretning.

Fiskeri

Som jeg har fortalt var min far ofte arbejdsløs først i halvtredserne.

Af samme grund investerede han i en lille kutter på 10 tons. Med den prøvede han at klare dagen og vejen et stykke tid.

Jeg har enkelte gange sejlet med ham til fiskeriauktionen i Århus, som var den nærmeste hvis man ville sælge sine fisk.

Det var nogle særdeles kolde ture. Især, når vi skulle hjemad, og det var ved at blive mørkt.

Min faste plads, når vi sejlede, var på motorkassen foran styrehuset.

Takket være motoren var motorkassen en lille smule varm, og jeg tror det var derfor, min far havde placeret mig der.

Der var ikke plads i styrehuset, da det kun bestod af et lille halvtag. En af fars ynglingshistorier stammer fra dengang.

Jeg var med ham den dag, men kan ikke huske det. I tæt tåge er far ved at røgte sine garn, da han pludselig hører en lille barnestemme igennem tågen.

"Var det en ål, far?!", spurgte barnestemmen. "Nej! Det var en skrubberdreng!" - var der en dyb stemme, der sagde. Den har vi grinet af mange gange.

Kutteren blev solgt til Århus Flydedok, der brugte den til mange forskellige opgaver.

Arbejdsløs

Han startede også pølsevognen op på den tid, men afhændede den efter kort tid til Oskar.

Uvist af hvilken grund.

Jeg husker også, at han arbejdede for Arke i flere perioder.

Da han arbejdede for Arke, kom der ofte bud om natten, når stormen havde væltet nogle pæle - især om vinteren kunne det gå tit på.

Jeg ved ikke, om det er mig der husker forkert, men havde vi ikke altid vinter dengang, når der skulle være vinter?

Han havde stadigvæk lidt kørsel i ny og næ, og var med på anlægsarbejder i kommunen.

Det sidste han var med til at lave for kommunen, var det nye rensningsanlæg, der ligger foran skolen, der dengang var ny.

Slagter Bendstrup

Hvis min far ikke var hjemme, vidste vi næsten altid hvor han var.

Han sad nede ved Slagter Bendstrup og drak øl. Og det var han ikke den eneste der gjorde.

For at sige det rent ud: der var liv og glade dage hver aften! Efter fyraften samledes der en stor broget skare mænd hos Bendstrup.

Faktisk syntes jeg selv, det var hyggeligt, når mændene sad og drak øl og fortalte vitser og vovede historier - og så grinte larmende.

Jeg var som regel blevet sendt af mor for at gøre opmærksom på, at maden stod på bordet.

For at komme ind i køkkenet hvor de sad, skulle man igennem en lille stald, hvor hesten Caroline var opstaldet.

Heste er som sagt ikke min stærke side, og det var altid med bævende hjerte, jeg fik kantet mig forbi Caroline.

Den gjorde mig nu aldrig noget, men vendte bare hovedet for at se, hvem der kom.

Med Bendstrup på Mols

En enkelt gang har jeg været med Bendstrup på en salgstur til Mols. Han havde en lille hvidmalet slagtevogn, som han spændte Caroline for.

Turen gik til Egens og Grønfeld, hvor han havde mange stamkunder.

Han havde en slags vanter på, der manglede fingrene, og det undrede jeg mig meget over.

Jeg besøgte somme tider også Bendstrup om dagen, når der ikke var andre end os to.

Flere gange er jeg dukket op, når han skulle i gang med middagsmaden, og den bestod altid af det samme.

Friskt franskbrød fra bageren – krydderfedt – tykke skiver af ost og spegepølse – og til sidst et par solide drys salt henover. Dertil frisklavet kaffe.

Denne ret kan så absolut anbefales. Mens Bendstrup fortærede den, hørte han radioavis og læste i avisen.

Vi snakkede ikke særlig meget sammen, men jeg tror han accepterede mig, fordi jeg bare sad helt stille og passede mig selv.

Bendstrups vandgang

Han havde brækket næsen engang, da han skulle køre vognen hjem i en brandert.

Vognen var væltet i et sving, med det resultat at han fløj på hovedet ind på marken, hvor han landede så uheldigt, at næsen brækkede.

Det gav ham en snøvlen, som holdt hele livet. En af fars bedste parodier var netop Bendstrup.

Den mest kendte historie om ham er den, hvor han en tidlig pinsemorgen kom til at køre sin HG F Ford i dammen ved Kalø Gods.

Da Thygesens hidkaldt af spektaklet arriverede, stod bilen med snuden ude i vandet og Bendstrup i vand til livet.

Han stod og kiggede forundret på bilen og spurgte: ”Var du tøste, Marie?”

I sin bog ” Herregaardsliv på Kalø ” kalder godsforvalter Thygesen bilen for Karoline.

Min far brugte altid navnet Marie, når han fortalte historien, og han havde den fra Bendstrup selv. Jeg skal ikke kunne sige, hvem der har ret.

Bendstrups hane

Ved siden af sit soveværelse havde Bendstrup - af alle ting – en hønsegård.

Når hanen gjorde det som haner skal gøre om morgenen, nemlig sørge for at solen står rigtigt op, kunne han blive helt ude af den.

Først røg tøflerne i hovedet på hanen. Hvis det ikke hjalp, gik han over til resten af bohavet. Han sluttede altid af med at smide vækkeuret efter den.

Bendstrups cigar

Han havde lidt jord omkring huset, hvor han somme tider avlede korn. Under høsten af dette korn stod Jonna og jeg engang og kiggede på.

Bendstrup kastede en godt tygget cigarstump ned på jorden, idet han sagde: Træd lige på den, Lars!”

Da han vendte ryggen til, samlede jeg skoddet op og listede sammen med Jonna om bag nogle træer ud til vejen.

Jeg tog et par ordentlige hiv - og fandt mig selv lidt senere - hivende efter vejret - i græsset foran Jonna.

Det blev den eneste gang jeg røg, inden jeg fyldte sytten.

Bendstrups sang

Kornet og halmen blev opmagasineret på Hestehavegården og brugt til Karolines vinterfoder.

Bendstrup holdt også af at synge, og det skete han sang denne: ”Jeg har min hest jeg har min lasso!” – og så fulgte der en lang pause, inden han sang: ”Endnu da!”

Jeg besøgte altid Bendstrup, når vi senere var i byen for at besøge Jonna.

Willy havde indrettet isbod i det gamle slagtehus, og Bendstrup var flyttet ind i et lille gult hus ved siden af murermesteren og hans kone.

Han virkede glad for at se mig og spurgte altid venligt til familien – mest min far.

Far besøgte da også Bendstrup med jævne mellemrum, så længe han levede.

De Grå Busser

Jeg har en tilståelse at gøre.

Jeg elsker De Grå Busser! I dag bor jeg i Randers, og jeg har stadig lejlighed til at køre i De Grå Busser, da de har et lille rejsebureau i Snaregade.

Vi har flere gange været i udlandet med dem, bl.a. i Prag og ved Rhinen. De har også Tysklandsture - og almindelig turistikørsel - der udgår fra Randers.

Der er noget med den grå farve.

Jeg kan ikke rigtigt finde ud af ejerforholdene nu om stunder, men bare det, at der kører Grå Busser og at der står Jørgensen på dem er godt nok for mig.

Jeg kunne godt li’ at være på rutebilstationen. Mange gange om dagen kom der rutebiler fra alle verdenshjørner.

De kom fra Hornslet og Dejret, de kom fra Ebeltoft og Grenå og Randers og Århus. Som ved et trylleslag holdt busserne på begge sider af vejen, og den store omladning begyndte. Cykler og pakker skiftede bus sammen med deres ejermænd.

Knud Jørgensen sad altid bag det store vindue på kontoret og overvågede om alt gik rigtigt til.

Og Søren, der var pukkelrygget, sprang omkring som en kakkerlak med store og små pakker og fik dem omhyggeligt fordelt på de rigtige busser.

Der fik jeg også lejlighed til at hilse på Willy Larsen igen, da han selvfølgelig ”også” var rutebilchauffør.

Søren Hornbech

Det virkede som om Søren var født på rutebilstationen.

Hans grå uniform var omhyggeligt skræddersyet så den passede til hans krop, og det var kun om sommeren, når det var meget varmt, at han smed jakken.

Under jakken havde han en vest, med gråt silkefor på ryggen, der var skræddersyet ligesom hans andet tøj.

Søren og chaufførerne gassede hinanden i al venskabelighed, men jeg tror ikke, at chaufførerne var i tvivl om, hvem der kørte forretningen.

Heller ikke Knud Jørgensen. Søren passede også bogholderiet og glaslugen ind til ventesalen.

Han flyttede med til den nye station, da de røde – DSB - overtog de fleste ruter.

Venteværelset

Venteværelset var en verden for sig. På væggene var der landskabsmalerier i olie - hele vejen rundt.

Det var motiver fra Mols i trediverne, og der kørte små grå rutebiler rundt over det hele.

Især om aftenen, når der ikke var så meget lys, kunne jeg ved at fokusere på malerierne få resten af venteværelset til at forsvinde i en tåge.

I 1970 lærte jeg Knud Jørgensens søn at kende - og via ham kom jeg et par gange i den karakteristiske lejlighed oven på rutebilstationen.

Jørgensens kone var meget sanginteresseret, og vi sang et par gange sammen under hendes ledsagelse på klaver.

Hun havde en ganske nydelig sangstemme.

Med bussen til Skæring

Når vi selv skulle til Skæring eller Århus, sad jeg altid oppe foran ved siden af chaufføren, på bænken over hjulkassen, og legede chauffør.

Jeg opførte mig altid pænt, når vi skulle i byen. Jeg var bange for at gøre opmærksom på mig selv, så det gjaldt om at være stille.

Jeg kendte stort set alle chaufførerne gennem min far. Da jeg aldrig har taget mig sammen til at få et kørekort, blev jeg aldrig buschauffør. Desværre.

I skole

I april 1952 begyndte jeg at gå i skole. Det var den gamle skole på toppen af bakken lige over for Falck.

I 1970 lejede jeg et værelse på skolen af Orla Støve, som på det tidspunkt havde indrettet det meste af huset som et slags kollegium - eftersom det mest var gymnasieelever der boede der.

Jeg genså også Knuds far Kristian Sørensen, der var endt på et lille værelse med fælles lokum. Skolen står ikke så markant i min hukommelse som så mange andre ting fra den tid. Jeg må ha' kunnet det man skulle, for jeg husker ingen særlige problemer med lektierne, eller med andre ting.

Lærer Solberg

Min ikke særligt meget smilende lærer hed Solberg.

Sådan set var han flink nok, og den han gav mig på skrinet i gymnastiksalen på gymnasiet – var fuldt fortjent.

Jeg prøvede at mase mig igennem køen for at komme først ind i salen.

Men han **var** ikke meget smilende.

Åge Darling på besøg

Hvert år havde vi besøg af en tryllekunstner i skoleklassen. Jeg tror han kaldte sig Åge Darling.

Han kom altid anstigende i en gammel Ford – eller Chevrolet – med en stor sort kasse bag på.

Kassen tog han med ind i klasseværelset, og mens han tømte den, voksede der langsomt - om man så må sige – en fortryllet stemning op.

I kassen var der høje hatte – og tryllestave – og spillekort - og silketørklæder - og mange andre spændende ting, som hørte en tryllekunstner til.

Og mens Åge Darling snakkede Fanden et øre af, prøvede jeg altid på at lure ham. Jeg har det med tryllekunstnere lige som jeg har det med film.

Jeg prøver altid på at lure dem.

Jeg havde fundet ud af, at man skulle holde øje med den hånd, der tilsyneladende ikke lavede noget.

Det lykkedes mig aldrig at få skovlen under ham, da han var yderst behændig.

Især det trick, hvor han halede den ti kroner-seddel, som lærer Solberg lige havde skrevet sit navn på, ud af en appelsin.

Ti kroner-sedlen havde vi lige set blive brændt til aske, og pustet væk.

Det trick fatter jeg for øvrigt stadigvæk ikke.

Med Jonna som publikum

Jeg er bange for, at det blev Jonna og mine små søskende, der (igen) var tvangsindlagt som publikum, når tryllekunstneren kom op i mig.

Eller cirkusartisten – eller filmhelten – eller den store sanger.

Jeg yndede selv at spille alle rollerne, da jeg derved sikrede mig, at jeg ikke skulle dele rampelyset med nogen.

Jeg tror nu nok at Jonna havde den kvindelige hovedrolle i nogle af de stykker, som vi satte op.

Ifølge hende havde jeg det svært med begrænsningens kunst, da jeg var umulig at stoppe, når først jeg var kommet i gang.

Jeg blev ved, så lang tid der var nogen der gad høre på mig.

Film i skolen

Skolen havde også faste filmdage, hvor vi så film fra Statens Film Central, på skolens egen fremviser.

De fleste af filmene havde et pædagogisk sigte, men ind imellem viste Solberg også sjove film. Vi så altid nogle stykker, da filmene ikke var så lange.

Skoleudflugten gik som regel til stranden ved Grenå. Ikke det helt vilde, da vi jo havde strand derhjemme, men godt nok alligevel.

Det eneste jeg ikke var så god til, da jeg begyndte i Skæring skole, var at læse.

Men det kom jeg hurtigt efter, under min fars gamle lærer, degnen Hr. Nielsens overvågning.

Jeg nåede at gå to år på Røndes gamle skole, og det er jeg glad for.

Sport

Jeg kunne have fortalt tykke bøger om alle de oplevelser, jeg havde som dreng i Rønde, for ud over tingene som jeg har fortalt om, dyrkede jeg også sport.

Jeg nåede da at være med i nogle puslingekampe, hvis det hed sådan dengang.

Jeg kan huske, at træneren hed Anton Frederiksen, og han havde selv nogle drenge til at spille på forskellige hold i klubben.

Jeg kan ikke huske hvad ”serie” de spillede i dengang, men jeg kan da huske enkelte kampe mod Randers Freja.

Dem tabte vi engang 10 – 0 til, og Freja spillede så godt, at vi klappede dem ud af banen.

Dengang bakkede hele byen op om holdet, og der var altid fest, når der var hjemmekamp.

Målmanden, der var postbud og hed Kiil, var mit store idol i disse år.

På den ende af banen - der vendte mod nord - var der ikke ret mange der havde lyst til at hente bolden, når den røg ud. Der havde kommunen nemlig indrettet den kommunale losseplads.

I den anden ende af banen var indgangen anbragt på toppen af skrænten, som skulle danne læ.

Det gjorde den delvis også, men jeg har altid syntes, at det blæste hulens meget på Røndes gamle stadion.

Vi flytter til Skæring

En dag sidst i marts 1955 står jeg på legepladsen bag ved skolen og kigger ud over byen.

Det havde lige været regnvejr, og jeg kunne se skyerne lukke vand ud over Følle.

Solen var samtidig ved at bryde igennem, og den sendte lange stråler ned i alle retninger.

Det er det flotteste syn jeg nogen sinde har set.

Jeg var lige ved at glemme, hvad min far lige havde fortalt mig. Vi skulle flytte!

Godt nok til Skæring Strand – men alligevel.

Det sidste jeg gjorde, inden vi kørte med Lille Volle, som far havde lånt til at flytte med, var at pisse på bålet, som bestod af vores bohaver, og det brød øjeblikkeligt i brand.

Jeg var målløs!

Efterskrift:

Efterskrift ved Vilfred Friborg Hansen: Lars kom til at bo på Skæring Strand, til han blev konfirmeret i 1959. Nedenstående billede er et skolebillede fra det sidste år i skolen:

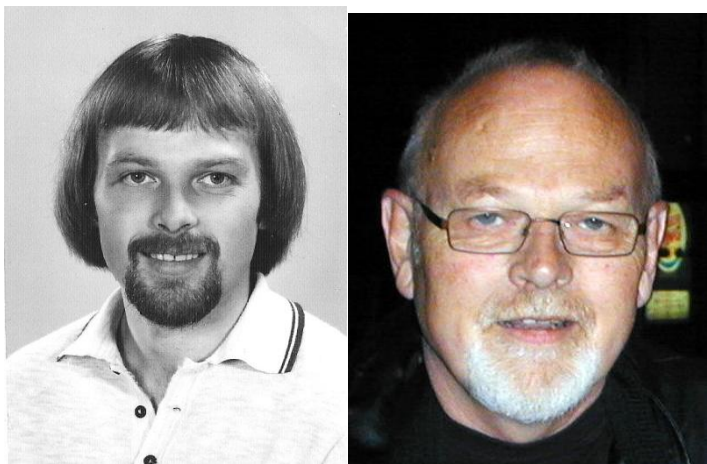

Efter konfirmationen flyttede Lars hjemmefra, og han vendte senere for en kort periode tilbage til Rønde, nemlig i 1969-71, hvor han kom til at bo i Røndes gamle skole, som en gammel ven Orla Støve i mellemtiden havde købt og indrettet med værelser og lejligheder. Se særskilt artikel ”Gensyn med Røde 1969 – 1971”. I denne periode kom han også via en tidligere kvindelig bekendt, der var blevet gift med lederen af Rønde Amatørteater, Jørgen Knudsen, til at spille amatørteater. Nedenstående billede er derfra – og billedteksten er Lars Halds egen.

Der henvises i øvrigt til Lars Halds samlede erindringer på hjemmesiden www.bassehansen.dk

I løbet af foråret og sommeren 1971 var jeg med i Rønde Amatørteaterforenings opførelse af "Tante Bines Pensionat". Det var absolut Jørgen Knudsen og Edith Sørensen der løb med roserne. De andre medvirkende er Arne Og Astrid Meller, Annette Sauer, Kis Møller Hansen, Leif Frederiksen Finn Sørensen, Jan Kristiansen, Marianne Sauer, Bodil Jensen, Jens Ove Andersen. Desuden Egon Sauer Musik. Ketty Sauer sufflør. Ella Møller sminke. Svend Møller regi og William Nielsen instruktion.

Lars Hald, til venstre i 1971, til højre i 2011.